

C. Indskrænkning af Ret til at bruge sin Kapital eller produktive Midler.

Husleje-Lovgivningen er det bedste Eksempel paa særlig Lov, endvidere Aftaler, som f. Eks. ved Spirit-Overenskomsten med vedkommende Erhverv, om, at det skal koncentrere Produktionen paa enkelte Bedrifter, eller modsætningsvis, at det skal holde alle Bedrifter gaaende, som Tilfældet er ved Øl, og da indskrænke Produktionen hvert Sted. Mel-Ordningen er i øvrigt ogsaa et kraftigt Eksempel paa Indskrænkning i Dispositionsretten over sin Fabrik. Det skal tilføjes, at Fordele, der paa anden Vis ydes Virksomhederne, gør, at alle disse Overenskomster er modtagne med relativ Tilfredshed fra Industriens Side. Endvidere er der af Hensyn til Brændselsnøden Regler om Installering af Sugegasværk og lignende. Derimod er der ikke Saatvang. Men Fodringsforbudet falder maaske ind herunder.

D. Forbud mod visse Arter af Handel.

Kædehandels-Forordningen har ikke villet hindre, at den ene Købmand køber af den anden for at supplere Lageret, men at det sker for at supplere Lageret, naar Varen derved stiger i Pris. Den forbyder ikke den ene Købmand at give en Rabat til den anden af samme Art som før Krigen.

Forbudet mod Auktion af maksimalprisansatte Varer har til Hensigt at hindre Omgaaelse af Maksimalpriserne. Forbud mod Oplagring hindrer Købmanden i at hamstre Varelagre for paa den Maade at skaffe høje Priser. Herunder hører ogsaa den bekendte Indskriden mod Gødnings-Kompagniet, da det vilde binde sine Kunder ved lange Kontrakter, og den almindelige Regel om, at ingen Sælger af en Vare maa gøre Salget betinget af, at Køberen tager en anden Vare, som han ikke har Brug for.

E. F. G. Forbud mod Eksport og Dispensationer derfra.

Loven af 6. August 1914 for visse Varer og Loven af 29. Oktober 1914 for de fleste andre Varer giver Justitsministeriet Ret til at forbyde Eksport ved justitsministeriel Bekendtgørelse:

- a) af udenrigspolitiske Hensyn (Krigskontrabande i meget vid Forstand),
- b) af Overenskomsthensyn. Handelsoverenskomsterne forbyder Reeksport af en Del Varer samt af danske Varer, hvori der indgaar fremmede Produkter, og begrænser ofte Eksport af mange danske Varer,
- c) af Forsyningshensyn efter Indstilling af Den overordentlige Kommission f. Eks. med Hensyn til Raavarer. Udførsel forbydes for at sikre Hjemmeindustrien (f. Eks. Skind, Huder). Endvidere af Hensyn til det direkte Forbrug.

Ofte er alle 3 Hensyn i samme Grad medvirkende. Industriraadet har ofte indstillet til Kommissionen at anbefale Eksportforbud. Industriraadet og Grosserer-Societetet har nedsat kombinerede Udvalg for Dispensationer, som er raadgivende overfor Justitsministeriet. Dispensationerne hviler paa et Skøn og kan for saa vidt kritiseres. Ogsaa Landbruget har nedsat et Dispensationsudvalg, der har nægtet at træde sammen med Erhvervenes Dispensationsudvalg, hvad der omstændeliggør Forretningsgangen. Landbruget har en Række Eksportudvalg, der faktisk er nedsatte af Organisationerne, men ofte har faaet Myndighed ved ministeriel Bekendtgørelse (Smør, Æg, Flæsk). Ogsaa Frøhandelen har et Udvalg. Fordelingen af danske Varer mellem indenlandsk Forbrug og Eksport sker dels gennem de nævnte Eksportudvalg, dels gennem særlige Udvalg som f. Eks. Flæskeudvalget, der er valgt af Regeringen, men faktisk repræsenterer Organisationerne, og Oste-Udvalget, der faktisk repræsenterer Osteproducenterne. For Frø er Eksportordningen sket gennem Indstilling af den overordentlige Kommission, men paa Justitsministeriets Regning. Herefter bestemmes, hvormeget Runkelrøe- og Gulerødsfrø der maa eksporteres mod en Afgift, og hvormeget der skal blive i Landet. Afgiften benyttes til at nedsætte Priserne. Eksportforbud for Landbrugsvarer og Dispensationerne er vistnok billigede af det staaende Landbrugsudvalg.

Specielle Eksportforbud for indførte Varer eksisterer i det Tilfælde, hvor Grosserer-Societetet eller Industriraadet har paahæftet Varen en Klausul ifølge Overenskomst med Ulandet. Dispensationer giver Anledning til at opstille *Beskatningsbetingelser*, som ved Frø-Ordningen, hvor det er sket ad administrativ Vej. Undertiden vil det være sket ved Lov (Kød), undertiden nærmere forudsat i Loven, som